

A közvetítés európai uniós szabályozása – egyes tagállami implementációk

I. BEVEZETŐ GONDOLATOK

1. A közvetítói eljárás

„A mediáció lényege abban áll, hogy képes a feleket egymás felé fordítani, nem úgy, hogy szabályokat kényszerít rájuk, hanem segít megteremteni kapcsolatuk újszerű és közös felfogását, melynek révén megváltozik a két fél egymáshoz való viszonyulása.”^[1]

A közvetítói eljárás során a felek közötti konszenzus létrejötte a felek „munkáját” igényli, míg a semleges harmadik fél, a közvetítő, – Pokol Béla szavaival – segítséget nyújt a felek közötti tárgyalási-megegyezési folyamathoz, de a döntés, a közvetítés során a megoldás kialakítása a felek és ügyvédjeik kezében marad.^[2] Ezzel egyirányban Nagy Zsóka rámutat, hogy a jó mediátor a folyamatért, és nem a tartalomért felelős.^[3] Turcsánné Molnár Katalin ezen túl felhívja a figyelmet a bíróságok biztonsági háttér felelősségére is egy esetleges sikertelen közvetítés esetén: „Az ügyfeleknek fontos tudniuk, hogy a bírósági közvetítés egy lehetőség, amely során saját kezükbe vehetik, magánautonómiájuk körébe rendelhetik a saját ügyük, a konfliktusuk feloldását, a jogvitájuk megoldását. Mégis biztonságot ad számukra az a tudat, ha nem sikerül megállapodniuk, és a perben sem tudnak később egyezséget kötni, a bíró, a bíróság mindig ott áll mögöttük (ultima ráció) és el fogja dönteni a jogvitájukat.”^[4]

2. Történeti áttekintés

A közvetítés, mint a vitarendezés egyik alternatív módszere nagy utat járt be, mielőtt elterjedt szinte az elég világban. Az egyes szervezetek, kormányok jogalkotó mechanizmusa segítségével rögzült az egyes államok jogrendszereiben, és gyakorlata mára ismertté és elfogadottá vált.

[1] Riskin, 1994, 111-114.

[2] Pokol, 2002.

[3] Nagy Zs., 2011, 29.

[4] Turcsánné Molnár, 2020, 25.

A közvetítés, mediáció történeti előzményeit áttekintve, az alternatív vitarendezési módok előképei a törzsi társadalmakban keresendők. Ezekben az ősi közösségekben vita esetén általában semleges harmadik fél igénybevitelével próbálták meg a konfliktust feloldani, lehetőleg úgy, hogy jelentős érdek-sérelmet egyik fél se szenvedjen, illetve a társadalom egysége se kerüljön veszélybe.^[5]

A modern korban először az Amerikai Egyesült Államokban jelent meg az AVR a II. világháború után, kezdetben a kollektív munkaügyi viták feloldása céljából. A módszer sikeresnek bizonyult, ezért más jogterületen elterjedt vitarendezési eljárássá vált. Mára szinte valamennyi szövetségi államban törvény szabályozza a módszert, a kisebb súlyú ügyek rendezésének pedig gyakorlatilag kötelező módjává vált az AVR.^[6] Az USA után az angolszász államokban honosodott meg a közvetítés, majd ezt követően terjedt el az Unió tagállamaiban is.

Véleményem szerint az alternatív vitarendezés evolúciója jól nyomon követhető a társadalmak fejlődése során. Az emberiségnek a társadalmak szerveződésével egyidejűleg egyik alapvető szükséglete volt a viták rendezése. Erre az igényre az egyes kultúrák különbözőképpen reagáltak. A hagyományos vitarendezési formák mellett, hol kisebb, hol nagyobb súllyal, de megjelentek a vitarendezés alternatív módjai is. A tanulmányomban az új korban kialakult szabályozási keretek és tartalmak vizsgálata a céltom, megfogalmazva saját javaslataimat a továbblépési, kiterjesztési lehetőségek irányába.

II. UNIÓS SZABÁLYOZÁS

A közvetítés Unión belüli elterjedésében indító szerep jutott az uniós szervezeteknek, melynek során jogi eszközeikkel keretet adtak az alternatív vitarendezés eme módjának meghonosításában, tagállami jogokba integrálásában.

Az Európai Közösség működésében kiemelkedő szerepe van az öt fő, „cselekvő” szervének,^[7] az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Bizottságnak, az Európai Bíróságnak és az Európai Számvevőszéknek. A jogalkotási folyamatokban csak a Parlament, a Tanács és a Bizottság vesz részt. Az intézmények közül a Tanács bír a legszélesebb jogalkotási jogosítványokkal.^[8]

A Közösségi jog forrásait különböző csoportokat alkotják. Az elsődleges jogforrások körébe sorolandók az alapítószerződések, illetve a módosító szerződések. A másodlagos jogforrásokat két csoportra célszerű bontani, a kötelező és a nem kötelező erejű jogforrásokra. Kötelezőek a tagállamok számára

[5] Dézsi, 2009.

[6] Nemcsik, 2004.

[7] Schaffer, 2003, 61.

[8] Kecskés, 2002, 64.

a rendeletek, az irányelvek és a határozatok, míg az ajánlás és a vélemény „soft law-nak” minősül, így a tagállamoknak ezeket is figyelembe kell ugyan venni, azonban alkalmazásuk főleg olyan területeken célszerű, ahol az Uniónak csak összehangoló, kiegészítő hatásköre van.

Egyéb jogforrások még az Unió szervei, hivatalai, ügynökségei által kiadott jogforrások, az Unió által kötött nemzetközi szerződések és az Európai Bíróság joggyakorlata.

Az Európai Unió jogforrásai között hierarchikus a viszony, és főszabály szerint a nemzeti jogi normák felett állnak.

Az Unió közvetítést érintő szabályozása az elmúlt húsz évre nyúlik vissza, sokrétű és több fórumon is megjelent. A témában a Bizottság több Ajánlást adott ki, a Parlament és a Tanács Irányelvben is megfogalmazta a közvetítés szempontjait. Ezek közül néhányat az alábbiakban emelek ki.

1. Zöld könyv - a konfliktusmegoldás alternatív módjairól a polgári és a kereskedelmi jog területén (Brüsszel, 2002.04.19.)

A zöld könyvek (Green Paper) az Európai Bizottságnak, mint az Unió döntés-előkészítő, javaslattevő szervének dokumentumai. A COM-dokumentumok egyik csoportjába tartoznak. Valamely szakpolitikai terület közösségi szintű szabályozásáról szólnak, és próbálnak párbeszédet generálni az adott terület érdekeltjei között. Alapvetően vitaindító dokumentumok, melyek számos esetben elindítanak egy jogszabályalkotási folyamatot.^[9]

1993-ban és 2002-ben kerültek kibocsátásra a Zöld Könyvek, melyek közül az előbbi vetette fel először a vitarendezés tagállami támogatásának szükségét, utóbbi pedig a konfliktusmegoldás alternatív módjairól szólt a polgári és a kereskedelmi jog területén, amelynek célja a fogyasztók hatékony érdekérvényesítésének biztosítása volt az Unió területén.^[10]

A 2002-es zöld könyv vizsgálja az alternatív vitarendezési módok szabályozási szintjét mind a tagállamok, mind az Unió vonatkozásában. Külön foglalkozik a fogyasztóvédelmi, családi jogi és munkajogi területtel, majd kitér az alternatív vitarendezés minőségi garanciáira, megállapítva a minimum minőségi standardokat.

Érinti a titoktartás és a hozzájárulás érvényességének kérdéskörét. Kiemelten fontosnak tartja a harmadik fél - mediátor - képzését, akkreditálását és felelősségét. Hangsúlyozza a bíróknak szóló képzési programok fontosságát alternatív vitarendezési módok területén.^[11]

[9] Tar, 2005, 21.

[10] „arbitráció” (2017): Az alternatív vitarendezésben rejlő lehetőségek - különös tekintettel a Pénzügyi Békéltető Testület tevékenységére. AVR pályázat, MNB.

[11] Eur-lex.europa.eu, 2021.

2. Büntető ügyeket érintő dokumentumok

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottság R(99)19 Ajánlása – a büntető ügyekben alkalmazott mediációról szóló ajánlás indítványozta, hogy a büntető ügyekben is igénybe vehető legyen a mediáció. Az ajánlás szerint a mediáció alkalmazásának feltétele, hogy abba a felek önkéntes akarattal beleegyezzenek. A dokumentum rendelkezik arról is, hogy egy adott büntetőügynek a mediátorhoz utalása, valamint a mediáció kimenetelének megítélése a büntető igazságszolgáltatási hatóságok kizárólagos hatáskörébe kell, hogy tartozzon.^[12]

Az Európai Unió Tanácsának a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról szóló 2001. évi március 15. napján kelt 2001/220/IB kerethatározata^[13] 10. cikke értelmében minden tagállamnak törekednie kell arra, hogy a büntetőügyekben való közvetítést elősegítse olyan bűncselekmények esetében, amelyeknél ezt megfelelőnek tartja. Minden tagállamnak biztosítania kell, hogy a sértett és az elkövető között az ilyen közvetítés útján elért megállapodást a büntetőeljárásban figyelembe lehessen venni. A közvetítői eljárás rendeltetése az, hogy a sértettet kedvezőbb helyzetbe hozza a büntetőeljárásban.

3. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottság R(98)1 Ajánlása – a családi mediációról

Az ajánlás nem kötelező jogi aktus, csupán magatartási elvárásokat fogalmaz meg, azonban a tagállamoknak szem előtt kell tartaniuk a tartalmát, ha valamilyen megfontolásból implementálták, vagy az ajánlás egy kötelező közösségi aktus kiegészítésére szolgál.

Annak ellenére, hogy a dokumentumnak nincs kötelező ereje, már önmagában a terület külön ajánlásban szabályozása mutatja, hogy a családi jogra vonatkozó mediáció külön, kiemelt figyelmet igényel.

Az ajánlás foglalkozik a közvetítés bizalmas jellegével és a titoktartási kötelezettséggel. Hangsúlyozza, hogy a közvetítő az eljárás során nem veszi át a felektől a döntés terhét, illetve pártatlan és semleges marad. Megállapítja, hogy a mediáció főszabály szerint önkéntes alapon működik, és amennyiben az érdekvitában gyermek is érintett, úgy az ő jóléte és legjobb érdeke élvez abszolút prioritást az eljárás teljes lefolyása alatt. Felhívja a figyelmet a tájékoztató programok fontosságára.

[12] Schweighardt, 2014.

[13] Eur-lex.europa.eu, 2021.

4. Az Európai Parlament és a Tanács 2008/52/EK Irányelve

Az irányelv egy olyan jogi aktus, mely az elérendő célok tekintetében kötelezően alkalmazandó valamennyi uniós tagállamban. A célok elérésének módját és az ehhez használt eszközöket szabadon választhatják meg, azonban a választott tagállami aktust az irányelvben meghatározott átültetési határidőn belül kötelesek kibocsátani.

Az Irányelv a közvetítés igénybevételének ösztönzését célzó jogi aktusként jött létre, alkalmazandó határokon átnyúló jogviták esetében a polgári jog és a kereskedelmi jog területén is. Ennek érdekében az irányelv öt lényeges szabályt tartalmaz:^[14]

- Kötelezi az egyes tagállamokat arra, hogy ösztönözzék a közvetítők képzését és biztosítsák a közvetítés magas színvonalát.
- Minden bírót feljogosít arra, hogy a jogvitákban részt vevő feleket először közvetítés igénybevételére hívja fel, amennyiben ezt az adott ügy körülményei alapján megfelelőnek tartja.
- Úgy rendelkezik, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejövő megállapodások a felek egybehangzó kérése alapján végrehajthatóvá nyilváníthatók. A végrehajthatóvá nyilvánítás történhet például bírósági jóváhagyás vagy közjegyző általi hitelesítés útján.
- Biztosítja a közvetítés folyamatának bizalmas jellegét, a résztvevőket titoktartási kötelezettség terheli. Úgy rendelkezik, hogy a közvetítésben részt vevő felek közötti jövőbeli jogvita esetén a közvetítő nem kötelezhető arra, hogy a közvetítés során történekről bíróság előtt tanúvallomást tegyen.
- Biztosítja, hogy a közvetítéssel eltöltött idő miatt a felek ne veszítsék el a bírósághoz fordulás lehetőségét: a bírósági eljárás kezdeményezésével kapcsolatos határidőkre vonatkozóan a közvetítés felfüggesztő hatályú.

A fenti dokumentumokból jól látható, hogy az uniós szabályozás több jogterületen is útjára indította az alternatív vitarendezést. Elfogadva, de egyben továbbgondolva a szabályozási formákat, célszerűnek tartanám, hogy a kezdeti ajánlási kereteken túllépve az uniós szabályrendszere több, a tagállamokra kötelező dokumentumban foglalkozzon az alternatív vitarendezés, a közvetítés megerősítésével. Az elmúlt hosszú évek gyakorlata alapján mára vizsgálható lenne az uniós szervezetei részéről, hogy a tagállamok hogyan reagáltak a közvetítés adta lehetőségekre. A levonható következtetések alapot adhatnának további kötelező szabályrendszer alkotásának.

[14] E-justice.europa.eu.

III. EGYES TAGÁLLAMOKBAN MEGJELENŐ SZABÁLYOZÁS

A fenti szabályozásból láthatjuk, hogy a közösségi jogalkotót az alternatív vitarendezés elterjedésének igénye motiválta a közvetítés szabályozásában. Mégis a „mediáció azokban az országokban terjedt el, ahol az állampolgárokat elég érettnek tartják, hogy döntsenek saját ügyeikben. Ehhez kapnak segítséget, miközben a döntés jogát és felelősségét nem veszik el tőlük”.^[15]

Három, európai viszonylatban hasonló népességű ország szabályozását tekintettem át, ahol – saját besorolásom szerint – a népsűrűség átlagos (Ausztria: 106 fő/km²), átlag feletti (Csehország: 135 fő/km²) és kiemelkedő (Belgium: 377 fő/km²) arányszámot mutat.^[16] E tanulmány keretei nem teszik lehetővé a népsűrűség konfliktusokra gyakorolt hatásának, valamint az ebből eredő szabályozási minták fejlődésének részletesebb vizsgálatát, összehasonlítását. Ezért az alábbi táblázat csupán az egyes tagállamok közvetítői szabályozását szemlélteti:

tagállam/ kérdés	Hová lehet fordulni?	Igénybe vehető terület	Speciális szabályok	Költségek	Végrehajtható-e a megállapodás?
Ausztria	Szövetségi IM névjegyzéket vezet, egyesületi és közvetítők végzik	bírósági hatáskörbe tartozó polgári jogi ügyekben, szomszédjogi viták esetén per előtt kötelező	a közvetítők nem specializálódtak, de a névjegyzékben feltüntetik a tevékenységi körüket	a közvetítő díja szabad megállapodás tárgya, nem ingyenes az eljárás	csak akkor végrehajtható, ha azt bíróság előtti egyezség keretében vagy közjegyző előtt kötik, és utóbbi esetben közjegyzői okiratba foglalják
Belgium	Szövetségi Közvetítési Bizottság, szabályozza a szakmát, és nyilvántartást vezet a minősített közvetítőkről	leggyakoribb területe a polgári jog, a családi ügyek, igénybe vehető még: kereskedelmi jog, munkajog, létezik büntetőjogi és kártérítési közvetítés is, de e területek nem tartoznak a Szövetségi Közvetítési Bizottság hatáskörébe	igénybevétele önkéntes, családjogi ügyekben a bíró köteles tájékoztatni a feleket a közvetítés létéről és lehetőségéről, van közvetítői Magatartási Kódex	a közvetítő tiszteletdíja szabad megállapodás tárgya, nem ingyenes az eljárás, erre segély igényelhető minősített közvetítő eljárása esetében	a Bírósági Szabályzat 1733. és 1736. cikkeinek értelmében lehetőség van a közvetítés útján létrejött megállapodás bíróság általi ítélet hatályú jóváhagyására

[15] Somfai, 2003, 1-8.

[16] KSH, 2019. évi adatok.

Csehország	a közvetítésért felelős központi szerv a Cseh Köztársaság Pártfogó Felügyelői és Közvetítői Szolgálat, felügyeli az IM	a jog minden területén, ahol nem kizárt, a bíróság elnöke kötelezheti a feleket, hogy közvetítő jelenlétében tartsanak egy háromórás, előzetes egyeztetést	a közvetítésről szóló 202/2012. törvény, és a Cseh Köztársaság Pártfogó Felügyelői és Közvetítői Szolgálatról szóló 257/2000. törvény szabályozza	a Szolgálat által nyújtott közvetítés ingyenes, vagy az állam viseli a költségeket	P. ügyben a megállapodás jóváhagyása kérhető a bíróságtól, B. ügyben a Szolgálat általi közvetítés eredményét az ügyész és a bír. is figybeveheti a döntésénél
-------------------	--	--	---	--	--

*1. táblázat: Ausztria, Belgium és Csehország közvetítői szabályozása
(Forrás: EU portál adatai alapján saját szerkesztés)*

A fenti sarokpontok mentén vizsgálva az államok gyakorlatát megállapítható, hogy mind a három államban egy erre felhatalmazott szerv fogja össze, tartja nyilván a területen dolgozókat. Az alkalmazási lehetőségek szőrtak a jogterületek között, Ausztria és Csehország szabályozásában megjelenik a közvetítésre kötelezés intézménye. Belgiumban ugyan önkéntes alapon működik a közvetítés, de a szabályozás tájékoztatási kötelezettséget telepít a bírókhoz. Itt jelenik meg a közvetítői Magatartási Kódex. Ausztriában és Belgiumban van költségvonzata a közvetítésnek, de Csehországban az állam hozzájárul a költségekhez, ezzel – vélhetően – serkenti az állampolgárok közvetítőhöz fordulási hajlandóságát is. A végrehajthatóság tekintetében sok az egyezőség, alapvetően önkéntes betartáson alapul, bár mindhárom államban lehetőség van a megállapodáshoz állami végrehajtóerőt kapcsolni.

Véleményem szerint a sokszínű tagállami szabályozásokban sok a közös vonás. A helyi sajátosságokat is figyelembe véve az unió jövőbeni, a területet érintő kötelező erejű dokumentumaiban hozhatna egységesítő rendelkezéseket, melyek ösztönzik a közvetítés igénybevételét. Bár szükséges előtte a helyi szabályok hatásának a vizsgálata, a jó gyakorlatok összesítése, kiemelése, elemzése és beépítése az uniós szabályalkotásba.

IV. A KÖZVETÍTÉS HAZAI SZABÁLYOZÁSA

A tagállamok a közvetítés nemzeti jogukba integrálását a fenti példákból is láthatóan többféleképpen oldották meg, ezért a szabályozások igen változatos formában öltöttek testet. A mediáció legelterjedtebb területe a bíróságokon kívül zajlik, de több jogrendszerben, köztük a magyar szabályozásban is, megjelenik a bíróságon folyó közvetítés.^[17]

Hazánkban az implementációra optimális megoldásként az első egységes törvényi szintű szabályozás gondolata már a 2000. évben megjelenik Bándi Gyula tanulmányában.^[18]

1. Az egészségügyi közvetítői tevékenység

Először mégis egy részterületen, az egészségügyi szolgáltató és a beteg között volt törvényi lehetőség a szolgáltatás nyújtásával összefüggésben keletkezett jogvita peren kívüli egyezséggel történő rendezésére, mely elősegítése, a felek jogainak gyors és hatékony érvényesítése céljából került kihirdetésre 2000. november 22-én az egészségügyi közvetítői tevékenységről szóló törvény.^[19]

A közvetítői eljárás lefolytatását kérheti a beteg, a beteg halála esetén annak közeli hozzátartozója vagy örököse és a szolgáltató is.^[20] A kérelmet a Magyar Igazságügyi Szakértő Kamaránál kell benyújtani, majd az általános eljárási költség megfizetése után a felek kiválaszthatják az eljárást lefolytató két tagú egészségügyi közvetítői tanács tagjait a Kamara névjegyzékéből. Speciális szabály, hogy az eljárásban, bevont harmadik félként, észrevételezési joggal részt vehet a szolgáltató felelősségbiztosítást nyújtó szerződött biztosítója. Az eljárásban a feleket meghatalmazás alapján képviselő is képviselheti. Alapesetben, ha a felek másként nem állapodnak meg, a költségeket a szolgáltató előlegezi.

Az eljárás során a tanács részletesen meghallgatja a felek álláspontját és beleegyezősükkel másokat is meghallgathat, illetve szakértőt is igénybe vehet. A közvetítői eljárás befejeződhet egyezséggel, egyoldalú vagy a felek mindegyike megszüntetésre irányuló kérelmével, illetve, amennyiben négy hónap alatt nem sikerült megegyezniük, a tanács megszünteti az eljárást. Befejeződik az eljárás abban az esetben is, ha a felek között egyezés nem jött létre.

Egyezés nem teljesítése esetén állami végrehajtóerő kapcsolható, a fél kérheti a bíróságtól az egyezés végrehajtási záradékkal való ellátását. Kiemelendő, hogy titoktartási kötelezettség terheli a közvetítőt és a szakértőt. Az eljárás iratait a Kamara 10 évig köteles őrizni.

[17] Suri, 2013, 298., részletesebben: Glavanits - Wellmann, 2020.

[18] Bándi, 2000, 14.

[19] 2000. évi CXVI. törvény az egészségügyi közvetítői tevékenységről.

[20] Glavanits - Wellmann, 2020, 65.

2. Közvetítés a büntetőeljárásban

A közvetítói eljárás, közismertebb nevén a mediáció alkalmazására a régi büntetőeljárási törvény^[21] (továbbiakban: r.Be.) alapján már évek óta lehetőség van. Az új büntetőeljárási törvény^[22] (továbbiakban: Be.) sem feledkezett meg erről a jogintézményről. A hétköznapi joggyakorlatának jelenlegi tapasztalatai felbátorították a jogalkotót arra, hogy az elterelés e lehetőségének megengedhetőségét szélesebb körben tegye lehetővé.^[23]

Magyarországon büntethetőséget megszüntető okként vehető figyelembe, mint a tevékeny megbánás jogintézménye. A szabályozás célja a közvetítói eljárás minél szélesebb körű alkalmazása. Nagy István András szerint a cél összetettebb. Egyrészt segíti a cselekmény jóvátételét, másrészt a bűncselekmény elkövetőjének is érdeke az eljárásban való részvétel, hiszen a részvétellel elkerülheti a büntetésből eredő megbélyegződést, valamint a felelősségérzetének növelése hozzájárulhat a jövőbeni jogkövető magatartás elősegítéséhez.^[24]

A r.Be. szerint a közvetítói eljárás alkalmazásának akkor volt helye, ha ennek lefolytatása a tevékeny megbánás szerinti büntethetőséget megszüntető okot, vagy korlátlan enyhítést eredményezett. A Be. azonban lényeges változást hozott a korábbi szabályozáshoz képest. A többi közt kibővült a közvetítói eljárás szabályainak alkalmazási köre, nem korlátozódik a Büntető Törvénykönyvről szóló törvény^[25] (továbbiakban: Btk.) 29. §-a szerint tevékeny megbánás szabályrendszerében szereplő bűncselekményekre.

A közvetítói eljárás a Be. 412. § (1) bekezdése szerint a gyanúsított és a sértett megegyezését, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét, a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő, a gyanúsított és a sértett indítványára vagy önkéntes hozzájárulásával alkalmazható eljárás. Az ügyész szerepe meghatározó a közvetítói eljárás megindulása körében, az eljárás lefolytatása céljából ugyanis az ügyész függeszti fel az eljárást.

A Btk. 29. § (3) bekezdésében felsorolt, a tevékeny megbánást kizáró feltételek sem akadályai a közvetítói eljárásra utalásnak. A feltételek konjunktívák, bármelyik hiánya kizárja a közvetítói eljárást.

A közvetítói eljárás elrendelését bármelyik fél indítványozhatja, vagy az ügyész hivatalból is kezdeményezheti, de be kell szerezni a gyanúsított és a sértett hozzájárulását. Több gyanúsított vagy több sértett esetén valamennyi hozzájárulása szükséges.

Az elrendelés előtt az ügyész mérlegeli még a bűncselekmény jellegét is. Közvetítói eljárás lefolytatásának kizárólag olyan bűncselekmény esetén van helye, amelynek van sértettje. Ha van sértett, de kizárt vele a megállapodás (pl. meg-

[21] 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról.

[22] 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

[23] Kiss, 2018.

[24] Nagy, 2010.

[25] 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

halt), értelemszerűen nem lehet közvetítői eljárás. Szempont még az elkövetés módja. Például a gátlástalan, kegyetlen, agresszív elkövetési mód kizárja a közvetítői eljárást. Az ügyész az elrendelés előtt mérlegeli a gyanúsított személyét, előéletét. Például egy konfliktuskereső személyiség kizárhatja a közvetítői eljárást.

Ideális esetben a közvetítői eljárás eredményre vezet, ezzel a gyanúsított a sértett beleegyezésével kap lehetőséget a jóvátételre. Gellér Balázs^[26] szerint a deliktuális felelősségi viszonyrendszer megosztása napjainkban a büntetőpolitikában érhető tetten, aminek jellemző megnyilvánulása a Btk.-ban szabályozott tevékeny megbánás intézménye. Amennyiben nem jön létre megállapodás, az eljárást folytatni kell, és a bíróság dönt a vádlott bűnössége kérdésében.

Ha a közvetítői eljárás eredményeként a tevékeny megbánásnak a Btk. 29. §-ának (1) bekezdésében meghatározott feltételei teljesültek, a bíróság az eljárást ezen a címen megszünteti.^[27]

A közvetítői eljárás elrendelése, az eljárás felfüggesztése után kerül az ügy a közvetítő elé. A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről a 2006. évi CXXIII. törvény rendelkezik. A hatályos szabályozás szerint a közvetítői eljárást a pártfogó felügyelő folytatja le, az eljárás részleteit a hivatkozott törvény szabályozza.

Végül, ha a tevékeny megbánás okán a büntethetőség megszűnt, az ügyész megszünteti az eljárást.^[28]

3. A közvetítői tevékenységről szóló törvény

A 2002. december 17-én kihirdetésre került, és 2003. március 17-től hatályos – immár egységes szabályozásként – a közvetítői tevékenységről szóló törvény^[29] (továbbiakban: Kvtv.), melynek indokolása^[30] szerint a polgári jogviták bíróságon kívüli rendezésének szabályozása elsősorban azért került előtérbe, mert az az érdekelt felek ügyére sokkal gyorsabb és olcsóbb megoldással szolgálhat, másrészt, mert a közismerten túlterhelt bíróságok tehermentesítését jelentheti, de ezen túlmenően hozzájárul a hazai konfliktuskezelő kultúra kialakításához és megszilárdításához is. E gondolat jegyében készült el a közvetítői tevékenység, vagyis a permegelőző közvetítés szabályozása.

A közvetítés fogalmi meghatározása szerint „a közvetítés olyan sajátos permegelőző vagy bírósági, illetve hatósági eljárás befejezését elősegítő, egyeztető, konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, amelynek célja a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése lapján a vitában nem érintett, harmadik személy (köz-

[26] Gellér, 2012, 81.

[27] Kuria-birosag.hu: 3. BK vélemény.

[28] Be. 398. § (2) bekezdés c) pont.

[29] 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről.

[30] Uj.jogtar.hu: Kvtv. indokolása, 2021.

vetítő) bevonása mellett a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása”.[31]

A törvény a közvetítő feladatává teszi a pártatlan, lelkiismeretes közreműködést a felek közötti vita megállapodással történő lezárásában. Legjobb tudása szerint eljárva, kísérve, irányítva a felek kommunikációját, javaslattevési, döntési jogosultság nélkül.

A törvény rögzíti a közvetítővé válás szabályait. Az Igazságügyi Minisztérium által vezetett névjegyzékbe az kérheti a felvételét, aki felsőfokú végzettséggel rendelkezik, innentől legalább öt éves szakmai gyakorlattal rendelkezik, igazolja a közvetítői szakmai képzés^[32] elvégzését és büntetlen előéletű, nem áll közvetítői tevékenység folytatását kizáró foglalkozástól eltiltás hatálya alatt.

Az eljárás a kiválasztott közvetítő felkérésével indul. A közvetítő, amennyiben vele szemben összeférhetetlenségi ok áll fenn, ami a függetlenségét befolyásolná, köteles azt a felekkel közölni. A közvetítő a felkérést írásban fogadja el, és a tevékenységéért díjazást és annak előlegezését kérheti, melynek összege szabad megállapodás tárgya. Az eljárás során a törvény lehetőséget enged co-mediációra, és szakértő, valamint harmadik fél bevonására is. A felek igénybe vehetnek képviselőket is, de a megállapodást a feleknek személyesen kell aláírniuk. A megállapodás önkéntes betartással valósul meg, állami végrehajtó erő a felek kérésére kapcsolható hozzá, a megállapodást bevihetik a bíróságra, ítélet hatályú egyezségbe foglalását és bírói jóváhagyását kérve. Az eljárás a megállapodás megkötésén túl befejeződhet, ha azt valamelyik vagy mindegyik fél kéri, és ha megállapodás nem jött létre, de a nyilatkozat aláírásától számítottan négy hónap már eltelt.

A törvénybe 2012. július 24-ével került beiktatásra a bírósági közvetítés^[33] és 2014. március 15-i hatállyal a kötelező közvetítői eljárás^[34] intézménye.

A szabályozás meghatározza a bírósági közvetítővé válás feltételeit, személyi körét. 2012-től csak bírósági titkár és rendelkezési állományba helyezett bíró, 2014-től már bíró is kijelölhető a tevékenység végzésére, amennyiben igazolja a - fent hivatkozott - közvetítői képzettség megszerzését. A nemperes eljárás keretében bíróságokon zajló közvetítés illetékmentes, és díjat sem kell fizetni a közvetítőnek. Fontos elhatárolási pont a piaci alapú közvetítéstől, hogy bírósági közvetítői eljárás csak akkor folytatható le, ha már van folyamatban per vagy nemperes eljárás valamelyik bíróságon. Az eljárás kérelemre indul, és célja a felek konfliktusának a feloldása, de ezen túl a bírósági közvetítő törekszik a peres jogvita megoldására is.^[35]

A bíróság arra is kötelezheti a feleket, hogy vitájuk megállapodással történő lezárása érdekében legalább egy közvetítővel együttműködjenek. A jogalkotó

[31] Kvtv. 2. §.

[32] A 63/2009. (XII.17.) IRM rendelet szabályozza a közvetítői szakmai képzés kötelező tartalmát.

[33] Kvtv. IV/A. Fejezet, 38/A. § - 38/B. §.

[34] Kvtv. IV/B. Fejezet, 38/C. § - 38/H. §.

[35] Glavanits, 2020.

célja, hogy a peres felek legalább annyira képesek legyenek az együttműködésre, hogy közösen forduljanak közvetítőhöz, és legalább az első közvetítői megbeszélésen vegyenek részt. A mediáció közös kezdeményezésére a kötelezéstől számított 15 nap áll rendelkezésükre. Természetesen ez az eljárás is az önkénteségen alapul, a felek nyilatkozatot írnak alá, ha kéri – a tájékoztatás után – a teljes eljárás lefolytatását.

Mindkét esetben a megszületett megállapodás visszavihető a peres, illetve nemperes eljárásba, és ítélethatalyú bírói egyezségbe foglalását lehet kérni, mely alapján végrehajtás is kezdeményezhető az önkéntes teljesítés elmaradása esetén. Megállapodás hiányában a per folytatódik, és a bíró eldönti a jogvitát.

A hazai szabályozás összhangban áll a Közvetítők Európai Magatartási Kódex^[36] által elfogadott függetlenség, pártatlanság és titoktartás alapelveivel.

4. Közvetítés a polgári anyagi jogban

A 2014. március 15. napján hatályba lépett anyagi jogi kódex, az új Polgári Törvénykönyv^[37] (továbbiakban Ptk.) a Családjogi könyvben szabályozza az önkéntes és a kötelező közvetítés lehetőségét.

„A házastársak a házassági bontóper megindítása előtt vagy a bontóper alatt – saját elhatározásukból vagy a bíróság kezdeményezésére – kapcsolatuk, illetve a házasság felbontásával összefüggő vitás kérdések megegyezően alapuló rendezés érdekében közvetítői eljárást vehetnek igénybe. A közvetítői eljárás eredményeként létrejött megállapodásukat perbeli egyezségbe foglalhatják.”^[38] Az alternatív vitarendezési eljárásoknak a családjogban létjogosultságuk van, közülük a közvetítői eljárást emeli ki több helyütt a Ptk., szögezi le a Nagykomentár.^[39] A mediációs tárgyalások alkalmat nyújthatnak arra, hogy a házastársak a közöttük felmerülő és jogi rendezést is igénylő kérdések kapcsán egymásnak kifejtessék álláspontjukat, és olyan megállapodást hozzanak létre, amelyben nem, vagy nem feltétlenül a jogi érdekeik dominálnak, hanem emberi motivációik, tényleges szándékaik.

A szabályozás lehetővé teszi, hogy a bontóper felei akár a per megindítása előtt, akár alatta közvetítőhöz fordulhassanak. Ez történhet önkéntes elhatározásukból vagy a bíróság kezdeményezésére. Cél, hogy a kapcsolatukat a vitás kérdéseikkel együtt rendezzék, és megállapodás jöjjön létre. A konszenzus alapú megállapodás a konfliktus feloldása után win-win állapotot eredményez a felek között. A jogalkotó látta ennek a lehetőségnek a jelentőségét, hasznosságát, mely előny az ügyfelek, a bíróság, tágabban a társadalom számára is.

[36] Kemi.hu: A közvetítők Európai Magatartási Kódexe.

[37] 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről.

[38] Ptk. 4:22. § [Közvetítői eljárás].

[39] Vékás – Gárdos, 2020.

„A bíróság indokolt esetben kötelezheti a szülőket, hogy a szülői felügyelet megfelelő gyakorlása és az ehhez szükséges együttműködésük biztosítása érdekében – ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást – közvetítői eljárást vegyenek igénybe.”^[40] A kötelező közvetítés elrendelhetőségének az anyagi jogi kódexbe emelése jelentős lépés a közvetítés hazai jogfejlődésében. A Kommentár szerint a Ptk. különös súlyt tulajdonít a mediációnak a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése körében is azzal, hogy lehetőséget ad a kötelező közvetítésre. A bíróság ezt akkor rendelheti el, ha úgy látja, hogy ettől eredmény várható. Célja többért: egyfelől szolgálhatja a szülők közötti együttműködés elősegítését, a kapcsolattartás jobb működését, de segítheti a szülői felügyelet megfelelő gyakorolhatóságát is.

5. Közvetítés a polgári eljárásjogban

A jogalkotó nagy hangsúlyt fektetett az új Polgári perrendtartás (továbbiakban: Pp.)^[41] megalkotása során a perelterelő szabályok beépítésére a perindítást megelőzően, a perfelvételi szakaszt lezáró végzés meghozatala előtt és lehetőséget biztosítva egységsg megkísérlésére a per bármely szakaszában.

a) Egyezségi kísérlet perindítás előtt

A perindítást megelőzően lehetőséget biztosít a közvetítői eljáráshoz kapcsolódó egyezségi kísérlet^[42] és a közvetítői eljárás nélküli egyezségi kísérlet^[43] kezdeményezésére. A perindítás előtti egyezségi kísérlet szabályai jelentősen megváltoztak. Nem kötelező a jogi személy gazdálkodó szervezetek számára a jogvita peren kívüli elintézésének megkísérlése, de a per minden szakaszában elsőbbséget biztosít a Pp. a jogvita egyezséggel történő lezárásának. Nincs lehetőség a kereset jegyzőkönyvbe foglalására, szóbeli kereset azonnali tárgyalására, és új jogintézményként jelenik meg a közvetítői eljáráshoz kapcsolódó egyezségi kísérlet. Fontos újdonság, hogy a törvényszék hatáskörébe tartozó perekben is lehetőség van egyezségi kísérletre idézésnek. Változás az is, hogy az egyezségi kísérlet nem kapcsolható össze a keresetindítással.

A kétfajta egyezségi kísérlet közös szabálya, hogy mint a Pp-ben szabályozott bírósági nem peres eljárás, háttérjogszabálya a Pp., a kezdeményező felet kérelmező(k)nek, az ellenérdekű felet kérelmezett(ek)nek nevezzük. Mindkét eljárás kezdő irata az egyezségi kísérlet lefolytatása iránti kérelem, és egyezségi jóváhagyása tárgyában kizárólag bíró hozhat határozatot.

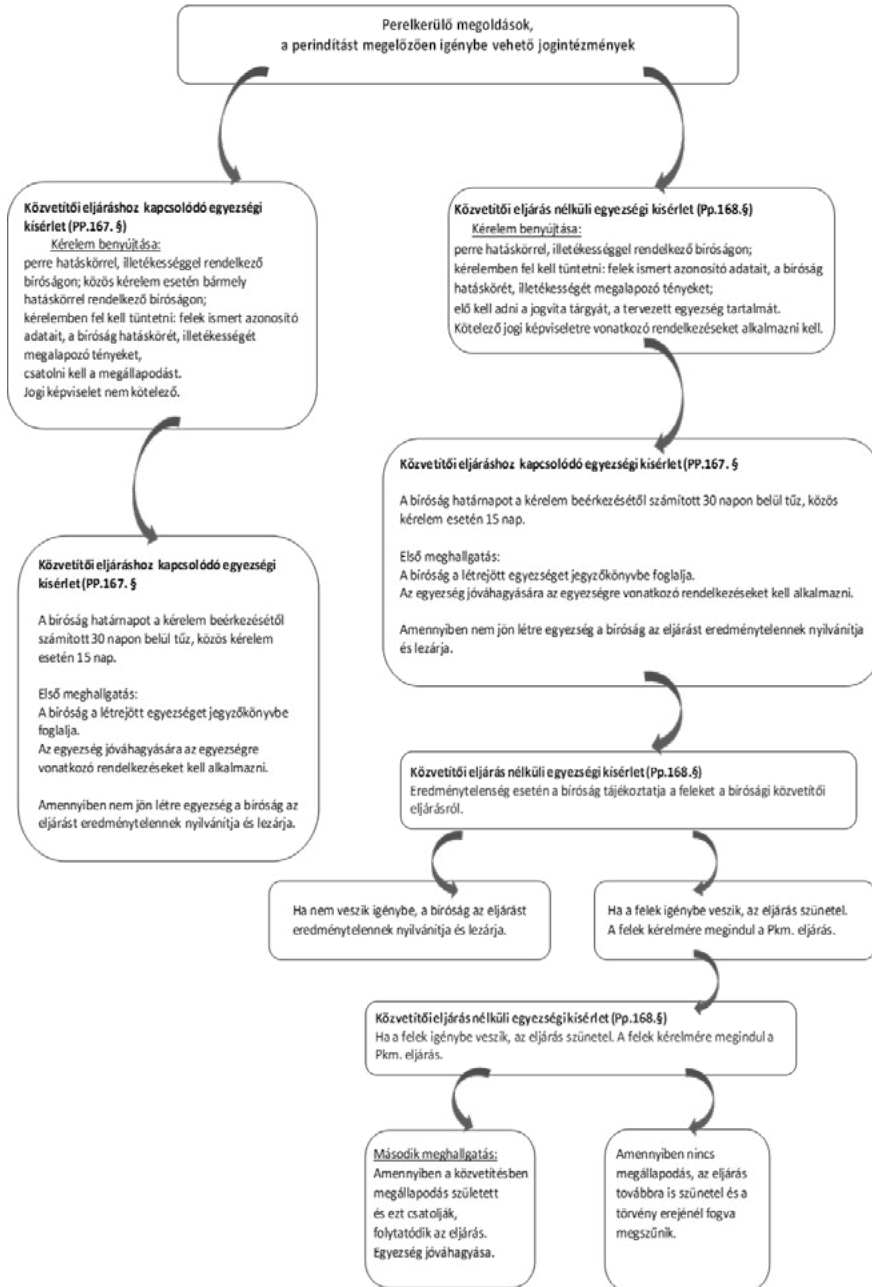
[40] Ptk. 4:172. § [Közvetítés a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben].

[41] 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról.

[42] Pp. 167. §.

[43] Pp. 168. §.

A két nemperes eljárás ügymenetének összehasonlítása az alábbi ábrán látható:

1. ábra: A két egyezségi kísérlet ügymenetének összetevése
(Forrás: saját szerkesztés)

b) Egyezségi kísérlet a perfelvételi szakban

„A perfelvételt lezáró végzés meghozatalát megelőzően a bíróság – ha annak sikerére esély mutatkozik – megkísérli a felek között egyezség létrehozását. A bíróság tájékoztatást nyújt a közvetítés igénybevételének lehetőségéről, annak módjáról és előnyeiről, az esetleges megállapodás bírósági egyezségbe foglalásának lehetőségéről, valamint a szünetelés szabályairól.”^[44]

A felek és a bíróság számára a perfelvétel lezárásakor válik teljeskörűen kialakulttá a jogvita tartalma, a bizonyítás keretei, de még az érdemi bizonyítás nem kezdődött meg. Ez a legalkalmasabb időpont és helyzet arra, hogy a bíróság megkísérelje a felek közt egyezség létrehozását.^[45]

c) Tájékoztatási kötelezettség

A Pp. az egyezség^[46] körében taglalja a bíró kötelezettségét és mérlegelési jogkörét az egyezséggel és tájékoztatással kapcsolatban. Az egyezség megkísérlése bírói mérlegelési jogkör, csak akkor kötelező, ha a bíró esélyt lát rá. Ezzel szemben – megegyezési hajlamtól függetlenül – a bíróság az eljárás e pontján köteles tájékoztatni a feleket a közvetítésről és a közvetítés igénybevétele felé terelni őket.

6. Közvetítés a közigazgatási perrendtartásban

A közigazgatási perrendtartásról szóló törvény^[47] (továbbiakban: Kp.) 2018. január 1-ei hatályba lépésétől van lehetőség közvetítői eljárás lefolytatásának közigazgatási peres ügyekhez kapcsolódóan.

Ebben a speciális ügytípusban a konfliktus a magánérdek, illetve magán- és közérdek között húzódik. A közvetítői eljárás célja ennek a konfliktusnak a feloldása.

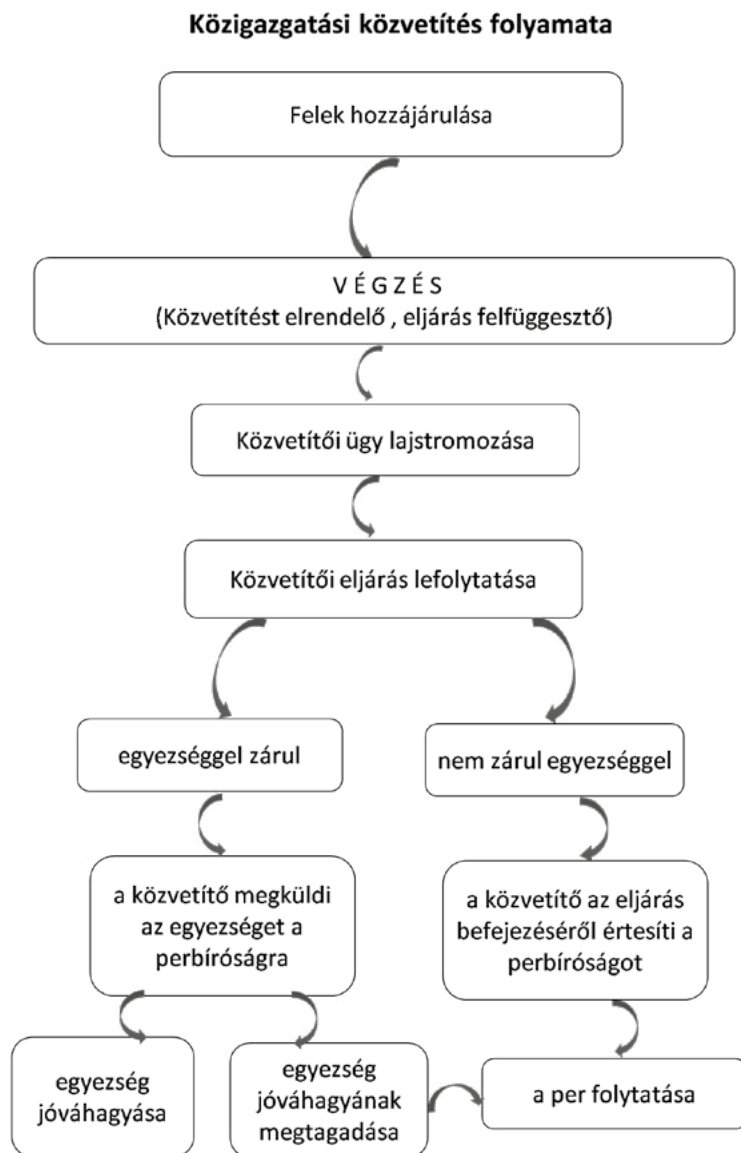
[44] Pp. 195. §.

[45] Wopera, 2017, 251-253.

[46] Pp. 238. §.

[47] 2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról.

A közigazgatási közvetítés ügymenetét az alábbi ábra mutatja:

2. ábra: A közigazgatási közvetítés ügymenete
(Forrás: a Miskolci Törvényszék tájékoztató szórólapja)

Összességében elmondható, hogy a közvetítés magyarországi szabályai harmonizálnak a 2008/52/EK irányelvben foglaltakkal. Ezen túlmenően, álláspontom szerint a jogintézmény továbbfejlesztésének még számos iránya, lehetősége kínálkozik Magyarországon. Előremutató lépés volt a jogalkotó részéről a bírósági szervezetrendszerbe is beépíteni a jogintézményt. Hiszen így a jogkeresők a közvetítéssel éppen a viták, jogviták gyűjtőhelyén, a bíróságokon találkozhatnak. A bíróság ismert háttere bizalmat ad a feleknek egy új jogintézmény választása iránt, ami inkább segíti az elterjedését, mintha csupán a piaci szférában jelent volna meg a közvetítés.

A szabályozás lehetséges fejlődési útjában fontosnak tartanám a közvetítésre kötelezés lehetőségének kiszélesítését (pl. gazdasági területeken), a közvetítés más jogterületekre bevezetésének feltérképezését. Ma jelen van hazánkban a jogviták előzményeként, mint lehetőség, a bírósági eljárásokkal párhuzamosan, itt már a családjogot érintően kötelező jelleggel is. További elemzés tárgya lehetne esetlegesen a végrehajtás területén és a felszámolási eljárások egyes eseteiben (pl. a felszámoló intézkedése vagy mulasztása ellen indított kifogásolási eljárásokban) lehetőség biztosítása az alternatív vitarendezésre.

V. ÖSSZEGZŐ GONDOLATOK

A közvetítés tagállami jogokba implementálásának sokszínűsége, változatos szabályozása kapcsán osztom Laine Fogh Knudsen és Signe Balina gondolatait, miszerint nehezen állapítható meg, hogy melyik rendszer a legsikeresebb.^[48] Véleményem szerint nincs rossz vagy jó modell, hiszen az uniós elvek átültetése a nemzeti jogrendszerekbe mind előremutató eredményt hozhat.

Az Unió vonatkozó kötelező erejű irányelvei, az Ajánlások és a téma napirenden tartása mind pozitív hatást gyakorol tagállami szinten. A tagállami jogalkotók által implementált szabályok, alapelvek hosszú távon megmutatják eredményüket mind az egyén, mind az egész társadalom életében.

A közvetítés eredménye az egyén szintjén az, hogy a közvetítés segíti a mindennapi érintkezésben a viták, jogviták, konfliktusok emberséges, érdemi, agressziómentes megoldását, ezzel együtt az emberi kapcsolatok, a hétköznapok jobbá tételét.^[49] Ed Watzke szavaival: „a sikeres mediáció eredményeként helyreáll egyfajta társadalmi béke”.^[50]

Társadalmi szinten eredmény elsősorban „annak belátása, hogy egy jól működő alternatív vitarendezési fórum növelheti az ügyfelek elégedettségét és bizalmát”.^[51] A bíróságon belül folyó közvetítés tapasztalatai is hasonlóak,

[48] Knudsen – Balina, 2014, 944-948.

[49] Lovas – Herczog, 2019, 17.

[50] Watzke, 2006, 21.

[51] Veres, 2019, 225.

többségében az eljárásban résztvevő felek, az ügyvédek, a bírósági közvetítők is pozitívan élik meg a vitarendezés eme alternatív módját, a bíróságokon jelenlévő nemperes eljárás, a bírósági közvetítés létét.^[52]

Lovas és Herczog^[53] szintén meggyőződéssel vallják, a mediáció használatának jelentős eredménye a konfliktuskezelés a mediáció típusú, erőszakmentesen alapuló megoldások támogatása a gyakorlati előnyök mellett fontos elvi jelentőséggel bír. Hosszú távú hatást gyakorol a résztvevőkön kívül a széles közösségi, társadalmi viselkedési normákra is, a családi, kapcsolati és intézményes viselkedésre egyaránt.

Véleményem szerint a közvetítés, mint alternatív vitarendezés hasznossága akár az egyén, akár a társadalom számára nem vitatható. Ezért is igyekeztem megfogalmazni javaslataimat a továbblépés lehetséges fejlődési irányai és a szabályozása terén. Az alternatív vitarendezés iránt felkeltett igények kiszolgálását, az igénybevétel lehetőségét az államok jogszabályokkal önthetik formába, jogi normák meghozatalával segíthetik. Az eredmények elérésének egyik eszköze tehát a jogi szabályozás, amely keretet ad az alternatív vitarendezés elterjedésének, meghonosodásának az uniós szabályozások implementálása útján az egyes tagállamokban.

IRODALOMJEGYZÉK:

- „arbitráció” jellegével (2017): Az alternatív vitarendezésben rejlő lehetőségek – különös tekintettel a Pénzügyi Békéltető Testület tevékenységére. AVR pályázat, MNB. (Elérhető: <https://www.mnb.hu/letoltes/avr-junior-2017-csoportos-dij-az-alternativ-vitarendezesben-rejlo-lehetosegek-kulonos-tekintettel-a-penzugyi-bekelteto-testulet-tevekenysegerere.pdf>. Letöltés ideje: 2021.01.29.).
- Bándi Gyula (2000): A közvetítés (mediáció) jogi szabályozásának továbbfejlesztése. In: *Jogtudományi Közlöny*. 2000/1. sz.
- Dézsi Andrea (2009): A fogyasztói vitarendezés alternatív megoldásai az Európai Unióban. In: *Debreceni Jogi Műhely*. 2009/I. szám. (Elérhető: http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/1_2009/a_fogyasztoi_vitarendezes_alternativ_megoldasai_az_europai_unioban/. Letöltés ideje: 2021. január 29.).
- Gellér Balázs:(2012): A büntetőpolitika. In: *Büntetőjog I*. HVG-ORAC Kiadó, Budapest.
- Glavanits Judit (2020): *Bíró és mediátor, válogatott tanulmányok a közvetítői eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről*. Universitas-Győr Kft., Győr.
- Kecskés László (2002): Az Európai Közösség Intézményei.In: Lominci Zoltán (szerk.): *Intézmények Európában*. HVG-ORAC Kiadó, Budapest.
- Knudsen, L. F. – Balina, S.(2014): Alternative Dispute Resolution Systems across the European Union. Iceland and Norway. In: *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. Vol. 109/2014.

[52] Részletesebben: Turcsánné Molnár, 2020; idézett művében a bírósági közvetítői ügyek utánkövetéséről és visszajelzésekről ad adatokat, a tapasztalatokat elemzi.

[53] Lovas – Herczog, 2019, 17.

- Lovas Zsuzsa – Herczog Mária (2019): *A mediáció, avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés*, Wolters Kluwer, Budapest.
- Nagy István András (2010): A közvetítői eljárás, mint a büntető igazságszolgáltatás gyakorlása feletti állami monopólium feloldásának eszköze. In: *Debreceni Jogi Műhely*. 2021/III. szám. (Elérhető: http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/3_2010/kozvetitoi_eljaras/. Letöltés ideje: 2021. január 29.).
- Nagy Zsóka (2011): *Megoldjuk, szívem*. Jászöveg Műhely Kiadó, Budapest.
- Nemcsik Orsolya (2004): Mediáció, avagy közjegyzők „új” szerepben – közokirat szerkesztés és hagyatéki eljárás a közvetítés tükrében. In: *Jogelméleti Szemle*. 2004/IV. szám. (Elérhető: <http://jesz.ajk.elte.hu/nemcsik20.html>. Letöltve: 2021. január 29.).
- Pokol Béla (2002): A jog elkerülésének útjai. Mediáció, egyezségkötés. In: *Jogelméleti Szemle*. 2002/I. szám. (Elérhető: <http://jesz.ajk.elte.hu/pokol9.html>. Letöltve: 2021. január 29.).
- Riskin, L. L. (1994): Mediator orientations, strategies and techniques. In: *Alternatives to the High Cost of Litigation*. Vol. 12/1994.
- Schaffer, Peter (2003): *Az EK gazdasági joga*. Erfo Kft., Budapest.
- Schweighardt Zsanett (2014): *A tevékeny megbánás – a mediáció szerepe a büntetőeljárásban, a jogintézmény jövője*. (Elérhető: https://birosag.hu/sites/default/files/2018-08/17_dok.pdf. Letöltés ideje: 2021. január 29.).
- Somfai Balázs (2003): Bontás és közvetítés. In: *Családi Jog*. 2003/2. sz.
- Suri Noémi (2013): Új alternatíva? Bíróági mediáció beilleszthetősége a magyar polgári eljárásjog rendszerébe. In: *Magyar Jog*. 2013/5. sz.
- Tar Gábor (2005): *Útmutató az Európai Unió hivatalos dokumentumaihoz*. Multiszolg Bt., Vác.
- Turcsánné Molnár Katalin (2020): Bíróági közvetítés Magyarországon a kezdetektől 2019. év végéig. In: Glavanits Judit (szerk.): *Bíró és mediátor, válogatott tanulmányok a közvetítői eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről*. Universitas-Győr Kft., Győr.
- Vékás Lajos – Gárdos Péter (2020): *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest.
- Veres Zoltán (2019): *A pénzügyi fogyasztóvédelem egyes alapkérdései, Jogdogmatikai, történeti, rendszertani alapok jogalkalmazási és metajurisztikus kitekintéssel*. Wolters Kluwer, Budapest.
- Watzke, Ed (2006): *A világok közötti egyensúlyteremtés tánca transzgresszív mediációval*. Duna Palota és Kiadó, Budapest.
- Wopera Zsuzsa (2017): *A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata*. Wolters Kluwer, Budapest.

ONLINE HIVATKOZÁSOK

- E-justice.europa.eu: Uniós áttekintés a közvetítésről. (Elérhető: https://e-justice.europa.eu/content_eu_overview_on_mediation-63-hu. Letöltés ideje: 2021. január 29.).
- Eur-lex.europa.eu: A Tanács kerethatározata (2001. március 15.) a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról, 2001. (Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A32001F0220>. Letöltés ideje: 2021. január 29.).
- Eur-lex.europa.eu: Green paper on alternative dispute resolution in civil and commercial law, 2002. (Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52002DC0196>. Letöltés ideje: 2021. január 29.).

- Jogaszvilag.hu: A közvetítói eljárás szabályai az új Be.-ben, 2018. (Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-kozvetitoi-eljaras-szabalyai-az-uj-be-ben/>. Letöltés ideje: 2021. január 29.).
- Kemi.hu: A közvetítők Európai Magatartási Kódexe, 2017. (Elérhető: <https://www.kemi.hu/hirek/kulfoldi-hirek/a-kozvetitok-europai-magatartasi-kodexe.html>. Letöltés ideje: 2021. január 29.).
- Ksh.hu: Statdat, 2021. (Elérhető: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_int001.html. Letöltés ideje: 2021.01.29.).
- Kuria-birosag.hu: 3. BKv a 2012. évi C. törvény és az 1998. évi XIX. törvény közvetítói eljárásra vonatkozó egyes rendelkezései értelmezéséről, 2013. (Elérhető: <https://kuria-birosag.hu/hu/kollvel/3-bkv>. Letöltés ideje: 2021. január 29.).
- Uj.jogtar.hu: 2002. évi LV. törvény indokolása a közvetítói tevékenységről, 2021. (Elérhető: <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/4/id/A0200055.TVI/>. Letöltés: 2021.január 29.).

JOGFORRÁSOK:

- A büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény.
- A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény.
- A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény.
- A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény.
- A közvetítói szakmai képzésről és továbbképzésről szóló 63/2009. (XII.17.) IRM rendelet.
- A közvetítói tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény.
- A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény.
- A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény.
- Az egészségügyi közvetítói tevékenységről szóló 2000. évi CXVI. törvény.

Szerényi Gábor, *A Cup of Tea*

Szerényi Gábor, Atelier